

Les noves maneres de llegir i escriure en el segle XXI.

Reflexions entorn de l'educació
 Associació Pitiüsa per a la renovació pedagògica
daniel.cassany@upf.edu
www.upf.edu/dtf/personal/danielcass/index.htm
www.upf.edu/dtf/recerca/grups/grael/LC/index.htm

Index

1. L'escriptura com a pràctica social [4] **Plantejament**
2. Pràctiques actuals: [1]
 - 2.1. La *literacitat crítica*. Democràcia. [5] **Noves maneres de llegir i escriure**
 - 2.2. La *literacitat electrònica*. Internet. [4]
 - 2.3. La *multiliteracitat*. Plurilingüisme. [7]
3. Propostes didàctiques: **Metodologia**
 - 3.1. Per llegir i escriure críticament [3]
 - 3.2. Per llegir i escriure electrònicament [2]
 - 3.3. Reflexions sobre la multiliteracitat [1]

Tres perspectives [1]

Lingüística

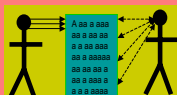
Alfabetització lectura redacció

Psicolingüística

Alfabetització funcional comprensió composició

Sociocultural / sociolingüística

Literacitat pràctiques discursives gènere professional

El discurs com a pràctica social [3]

Cortesía:

Com es presenta l'autor?
 Com s'adreça al lector?
 Com se cita?

Historia:

Quina tradició?
 Com es fa?
 Com evoluciona?
 Quines variacions?

Contingut:

Què es comunica?
 En quina institució?
 Per a què es llegeix i s'escriu?
 Com es construeix el coneixement?
 Com s'observa la realitat?
 Quan es llegeix i com?

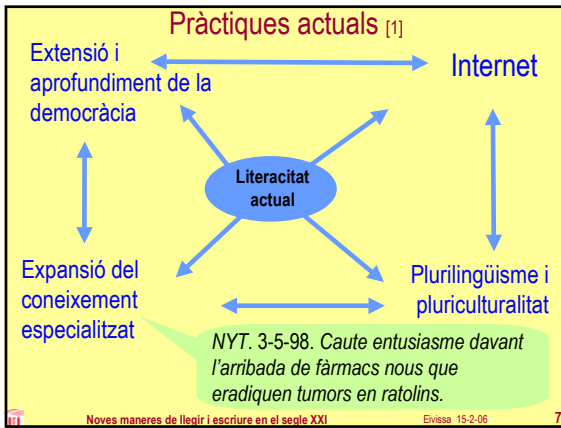
Forma:

Com es representa?
 Quin tipus de llenguatge?
 Quina estructura?
 Quines convencions?
 Com es presenta?
 Com es transmet?

Literacitat [4]

- **Codi escrit:** normes, unitats, convencions.
- **Gèneres discursius:** contingut, forma, estil.
- **Rols d'autor i lector:** funció, propòsit, cortesia.
- **Organització social:** contextos, disciplines, grups, processos socials.
- **Identitats:** individus, col·lectius, institucions.
- **Valors, representacions:** prestigi, rebuig, prejudicis.
- **Formes de pensament:** objectivitat, raonament científic, planificació.

Literacitat

- Democràcia: literacitat crítica [1]**
- Expansió i aprofundiment democràtics: llibertat d'expressió.
 - La dominació s'exerceix a través del discurs.
 - La llengua no reflecteix la realitat: el discurs reflecteix la mirada de l'autor, en cada situació.
 - El discurs construeix *representacions* de la realitat, imaginàries, formes culturals.
 - ACD. Anàlisi Crítica del Discurs.
- Noves maneres de llegir i escriure en el segle XXI Eivissa 15-2-06 8

Tres menes de lectura [2]

[...] Prefiero los caminos a las fronteras y una mariposa al Rockefeller Center y el farero de Capdepera al vigía de Occidente [...]

Llegir rere les línies: per a un català, per a un castellà, per a un argentí, etc.

Llegir les línies: una mariposa, preposicions

Llegir entre línies: de caminos, m... Center, el significat de vigía de Occidente, etc.

Noves maneres de llegir i escriure en el segle XXI Eivissa 15-2-06 9

Literacitat crítica: exemples [3]

Partit Popular:

- L'aigua és per a tots.
- Sí al transvasament de l'Ebre.

Què en penso jo?

Altres partits:

L'aigua canvia de preu segons sigui per a l'ús diari, l'agricultura, un camp de golf.

Qüestions ecològiques. No.

Noves maneres de llegir i escriure en el segle XXI Eivissa 15-2-06 10

Literacitat crítica: exemples [4]

Quina guerra? És justa.

La guerra d'Irak no és justa

Ibarretxe? El Pla Ibarretxe no soluciona el problema d'Euskadi

És pacifista?

Ironia: la meua mare no és verge

Mi madre es virgen

Noves maneres de llegir i escriure en el segle XXI Eivissa 15-2-06 11

- Literacitat crítica [5]**
- Què exigeix la literacitat crítica?
1. Identificar el propòsit del discurs, la màscara (*face*) de l'autor, l'actualització de veus i temes, etc.
 2. Reconèixer el gènere discursiu i l'apropiació que en fa l'autor.
 3. Elaborar una interpretació personal del discurs.
 4. Calcular l'impacte del text en la comunitat.
 5. Reaccionar.
- Noves maneres de llegir i escriure en el segle XXI Eivissa 15-2-06 12

Propostes: literacitat crítica [6]

1. Leer y escribir *textos auténticos*.
2. Atender al contexto comunicativo: el *género discursivo, las instituciones, las prácticas sociales*.
3. Leer y escribir en sociedad, cooperativamente: parejas, grupos.
4. Poner énfasis en la opinión personal del aprendiz.
5. Usar el habla como instrumento de construcción.

Propostes: literacitat crítica [7]

1. *Taller de lectura i escriptura a l'aula: pràctiques de coautoria i colectura.*
2. El *treball per casos* reals o versemblants.
3. Usar *textos paral·lels*: versions diferents, models textuais, documentació prèvia.
4. Utilitzar les TIC: redactors i traductors assistits.

Propostes: literacitat crítica [8]

- Conseqüències de la perspectiva crítica:
 1. Llegir i escriure és la tasca central de l'aula.
 2. L'aprenent parla del que entén i vol dir.
 3. La parla del docent és organitzativa, dinamitzadora.
 4. Els criteris d'avaluació són la qualitat lingüística, però també la capacitat de reflexió, la maduresa.

Literacitat electrònica: Internet [1]

- Migració de pràctiques escriptores cap a Internet i d'altres formats: mòbils, PDA, pantalles, etc.
- Àmbits com la ciència, l'oci, el periodisme o l'educació pateixen canvis transcendents. **800 milions d'usuaris**.
- És una migració irreversible. No substitueix res.
- Hi ha *gèneres electrònics* sincrònics i asincrònics.
- CMO: Comunicació Mediatitzada per Ordinador.

Literacitat electrònica: exemple

<Simonet> lampe; soc de REus
 <Pett> hola de nou...
 <Simonet> t'agrada mes ara?
 <joanna> PETTTTTTTTTT
 <lampegia> no es veritat
 <jul> estupendo
 <joanna> PROUUUUUUUU
 <baldric> Hi ha molta gent ho nomes m ho sembla?
 <lampegia> a reus fan pudor de peus...
 <Ariadna> re holes Petttttt
 <Simonet> ui
 <mafi> nomes t'ho sembla baldric
 <lampegia> t'ho sembla
 <joanna> i menjant fideus
 <Simonet> i Cambrils desfan els llits
 <Cris> pettttt, que no has de caure més....

Sobrenoms
Usos particulars
Vocatius
Conversa 1a
Conversa 2a
Conversa 3a
Parells adjacents separats
Usos tipogràfics

Literacitat electrònica: exemple [3]

De: gloria.fernandez@upf.edu
 A: cervantes.varsovia@com.pl
 Asunto: DANI COLGADO EN FRANKFURT!!!!
 Fecha: viernes 9 de octubre de 1998 17:22

Saludo
 HOLA ABEL
 Coloquialidad
 Párrafo único de cuerpo
 Te escribo en plan SOS porque ha llamado Daniel que se ha quedado colgado en frankfurt y no va a poder llegar cuando estaba previsto. El vuelo que tendrá ahora es el 3288 y llega a las 10.40 a Varsovia. Creo que *las colegas* de despacho de Daniel te han puesto también un correo (y luego dirá que no le queremos TODAS). Bueno, te pongo un fax e intento avisarte por teléfono (ahora da que comunicassss), para evitarte viajes en balde (a ti también te cuido, en la medida de las posibilidades)
 Juegos gráficos
 Un Muac de contrabando en un mensaje "accidental"

Interlocutores discursivos
 Tema o título
 Juega a los juegos gráficos

Gloria

Analògic ≠ electrònic [4]

- Comunitat política o de parla
- Monoculturalitat
- Interacció diferida
- Llenguatge gràfic
- Linealitat
- Textualitat retroactiva
- Text tancat
- Desbordament cognitiu
- Comunitat virtual, discursiva
- Interculturalitat
- Interacció ràpida
- Multimèdia
- Hipertext
- Intertextualitat proactiva
- Text obert
- Descàrrega cognitiva.
- Enginyeria lingüística
- Autoaprenentatge

Propostes: enfocament electrònic [5]

Competències escriptura electrònica	Altres enfocaments	Enfoc. electrònic
Comunicació destreses d'interacció a Internet amb diversos gèneres	Comprensió i expressió de textos impresos.	+ CMO
Construcció destreses de producció de discursos multimodals	Textos lineals, èmfasi en l'autor.	Hipertextos multimèdia, èmfasi en la col·laboració.
Lectura i recerca capacitats de navegació i reflexió crítiques.	Ús de la biblioteca. Separa la lectura de l'avaluació crítica.	Ús d'Internet. Situa l'avaluació crítica al centre. Treball en línia.

Warschauer 1999

Llegir webs

The screenshot shows a website with a red header and several articles. One article is titled 'Por detrás del "peso ideal" PELIGRO! LAS DIETAS ENGORDAN' (Behind the 'ideal weight' DANGER! DIETS MAKE YOU FAT). Another article is 'Adelgazar Sin Dietas' (Lose weight without diets). There is a calculator for BMI (Índice de masa corporal) and a search bar. The footer includes '© 2005. Todos los derechos reservados. Reproducción permitida citando la fuente.'

The screenshot shows a website with a blue header and a main article titled 'ANOREXIA NERVOSA'. The article includes a definition: 'Consiste en una alteración grave de la percepción de la propia imagen, con un temor morboso a la obesidad, lo que condiciona una alteración.' It also lists characteristics and subtypes. The footer includes '© 2005. Todos los derechos reservados. Reproducción permitida citando la fuente.'

Propostes: llegir i escriure webs [6]

+ Credibilitat - Credibilitat

- Autor o institució coneguda
- Atendre amb rapidesa
- Actualitzar freqüentment
- Estar vinculada amb webs conegudes
- Aclarir autors i referències
- Disseny professional
- Aclarir política d'ús
- Incloure vincles a d'altres webs
- Obscuritat en l'autoria o procedència.
- No ser disponible o ser molt pesada
- No actualitzar-se
- Incloure anuncis (pop up)
- Navegació difícil
- Errors ortotipogràfics
- Vincles espantllats

La multiliteracitat: el plurilingüisme [1]

- El més normal és el plurilingüisme.
- Llegim i escrivim textos de diverses cultures: L2 o traduccions.
- Europa: dos idiomes + un de receptiu.
- Els gèneres discursius, rols, funcions i estils varien en cada cultura: xocs interculturals.
- La biliteracitat i la multiliteracitat.

Exemples [2]

1. *Avui aviat la meua família m'ha preparat un esmorzar esplèndid.*
2. *Vaig pujar a l'autobús. El conductor no tenia canvi. Una iaia, amablement, em va donar 15 cèntims.*
3. *Vaig veure una escultura. Vaig entrar a la botiga. El dependent em va servir una Coca-cola. Vaig oferir 100 €. Es van posar a riure com bojos.*

Exemples [3]

Coyoacán, Mèxic DF,
2004

Barcelona, 2005

Exemples [4]

Aquí seria una falta de cortesia o fins i tot de mal gust.

En una classe d'E/LE per a principiants, un estudiant xinès va escriure una carta breu per reservar una habitació en un hotel:

Muy Señor mio,

Escribo para reservar una habitación en su hotel: y una cama y un armario y una mesilla de noche...

Miquel <2004>

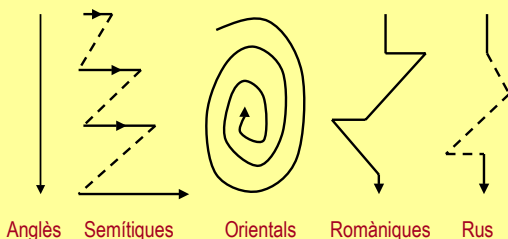
L'estudiant no tenia el concepte occidental de *reservar una habitació*.

Exemples [5]

Santiago de Chile
Setembre 2004

Retòrica contrastiva [6]

Llengües que responsabilitzen l'autor i llengües que responsabilitzen el lector: japonès, xinès, tai, coreà. Hind (1990)

Kaplan 1966 i 1987

Retòrica contrastiva [7]

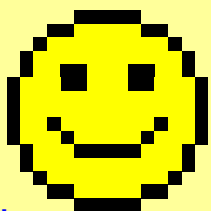
- Cada comunitat i disciplina desenvolupa pràctiques socials particulars de lectura i escriptura.
- La variació no està causada per l'estructura de l'idioma.
- **Castellà / anglès.** El castellà prefereix les oracions llargues, ornamentades, impersonals, amb subordinació. Els articles tenen citacions d'autoritat, menys exemples, més digressió.
- **Castellà / alemany** en les queixes. L'alemany es queixa més, de manera més directa i amb un to més formal.
- **Castellà a Espanya / Amèrica.** La construcció de la identitat social: l'estat civil.

Propostes: multiliteracitat [8]

- Estudis d'anàlisi de gènere discursiu. El *gènere* permet incloure aspectes pragmàtics i socioculturals en l'educació lingüística.
- Redefinició dels *critèris de correcció*: desenvolupament d'estratègies de biliteracitat i multiliteracitat. Relaxació de les formes culturals.
- Qualitats: resistència crítica, dialogisme, coherència discursiva. Canagarajah (2003).

Conclusions

1. Avui llegim i escrivim de manera diferent:
 - Llegim i produïm ideologia.
 - Llegim en pantalles i escrivim amb el teclat.
 - Tenim audiències pluriculturals.
2. Les pràctiques educatives han d'adaptar-se a aquests canvis:
 1. Incloure la lectura i l'escriptura electròniques.
 2. Ensenyar a interpretar la ideologia i a reaccionar-hi.
 3. Fomentar valors d'interculturalitat.

daniel.cassany@upf.edu

www.upf.edu/dtf/personal/danielcass/index.htm

www.upf.edu/dtf/recerca/grups/grael/LC/index.htm

Bibliografia citada

- Cassany, Daniel (2006) *Rere les línies. Sobre la lectura contemporània*. Barcelona: Empúries. En castellà a Anagrama.
- Cassany, Daniel (2006, setembre) *Taller de textos*. Barcelona: Paidós.
- Ferreiro, Emilia (2001). *Pasado y presente de los verbos leer y escribir*. México: FCE.
- Shetzer, H. y Warschauer, Mark (2000). "An electronic literacy approach to network-based language teaching." En Warschauer, M. y Kern, R. (eds.), *Network-based language teaching: Concepts and practice*. New York: Cambridge University Press. 171-185.
<http://www.gse.uci.edu/markw/papers.html>
- Canagarajah, A. Suresh (2003) "Practicing multiliteracies", en Matsuda, P. K.; Canagarajah, A. S.; Harklau, L.; Hyland, K.; Warschauer, M. (2003) "Changing currents in second language writing research: A colloquium.", *Journal of Second Language Writing*, 12, 151-179.

Bibliografia citada

- Kaplan, Robert. (1966) "Cultural Thought Patterns in Intercultural Education", *Language Learning*, 16: 1-20.
- (1987) "Cultural Thought Patterns", en Connor y Kaplan 1987, 9-21.
- Belcher, Diane; Connor, Ulla (2001) *Reflections on multiliterate lives*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Canagarajah, A. Suresh (2003) "Practicing multiliteracies", en Matsuda, P. K.; Canagarajah, A. S.; Harklau, L.; Hyland, K.; Warschauer, M. (2003) "Changing currents in second language writing research: A colloquium.", *Journal of Second Language Writing*, 12, 151-179.
- Fogg, B. J., Soohoo, C., Danielson, D. R., Marable, L., Stanford, J., Tauber, E. R. (2003). "How do users evaluate the credibility of web sites?" *Proceedings of DUX2003, Designing for User Experiences*. Informe detallado en:
www.consumerwebwatch.org/news/report3_credibilityresearch/stanford_PTL_abstract.htm.